Узбекистон Республикаси номидан ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

Пайариқ тумани

2024 йил 14 май

Иштихон туманлараро иктисодий суди, судья Ф.Э.Юлдашевнинг раислигида, судья ёрдамчиси Ў. Хаитованинг суд мажлиси котиблигида, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Самарканд вилоят бошқармасининг даъвогар «Afrasiab Jeans Textile» МЧЖнинг манфаатида, жавобгар «Жасур Орипов» фермер хўжалигидан 13.626.775,40 сўм асосий қарз ва 6.813.388 сўм пеня ундириш тўгрисидаги даъво аризаси асосида қузғатилган иқтисодий ишни Пайариқ туманлараро иқтисодий судининг биносида, очик суд мажлиси мухокамасида даъвогар вакиллари Х.Рахматов Ш.Аликулов (ишончнома асосида) иштирокида кўриб чикиб. куйидагиларни

аниклади:

Даъво аризасидан кўринишича, даъвогар «Afrasiab Jeans Textile» МЧЖ (кейинги ўринларда даъвогар деб юритилади) ва жавобгар «Жасур Орипов» фермер хўжалиги (кейинги ўринларда жавобгар деб юритилади) ўртасида пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича 2023 йил 14 февралда 81-сонли шартнома тузилган, мазкур шартнома шартларига мувофик, даъвогар жавобгарга махсулотлар етказиб берган, жавобгар шартнома шартларига амал қилмасдан, етказиб берилган махсулотлар учун тўлаб берилиши зарур бўлган 2023-2024 йиллар давомида тўпланиб қолган жами 13.626.775,40 сўм қарздорликни ўз вақтида бартараф қилмаган. Шу сабабли, Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Самарқанд вилоят худудий бошқармаси (кейинги ўринларда палата деб юритилади) жавобгардан даъвогар фойдасига 13.626.775,40 сўм асосий қарз ва шартнома шартларига асосан 6.813.388 сўм пеняни ундиришни сўраб судга даъво ариза киритган.

Палата ишни вакил иштирокисиз кўриб чикишни сўраган.

Тегишли тартибда хабардор қилинган жавобгар судда вакил иштирокини таъминламади.

Суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий Процессуал Кодексининг (кейинги ўринларда ИПК деб юритилади) 170-моддасига асосан, ишни Палата ва жавобгар вакили иштирокисиз кўриб чикишни лозим деб топди.

Суд муҳокамасида сўралган даъвогар вакиллари даъво аризадаги важларга ўхшаш тушунтириш бериб, даъво талабларини тўлиқ қаноатлантириб беришни сўради.

Иш хужжатларидан маълум бўлишича, даъвогар ва жавобгар ўртасида 2023 йил 14 февраль куни "Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича" шартнома тузилган.

Шартноманинг 4.2-бандига кўра, даъвогар жавобгарга (агар уруғ ҳамда йиғим-терим мавсуми учун керакли материаллар бўнак ҳисобига олинса, уларнинг қиймати ҳисобга олинган ҳолда) маҳсулот қийматининг камида 50 фоизи миқдорида, бўнак (аванс) маблағларини ойма-ой тўлаб бориши мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Шартноманинг 4.5.-бандида, жавобгарга етказиб берган махсулот қийматининг 100 фоизи ҳисобидан терим учун юборилган пуллар ва бошқа харажатлар чегирилгандан қолган қисми ҳосил йилининг 31 декабрига қадар тўлаб берилади деб, белгиланган.

Демак, шартноманинг 4.5.-банди мазмунига кўра, олинган бўнак киймати жавобгар томонидан даъвогарга, 2023 йилнинг 31 декабрига қадар, қоплаб берилиши назарда тутилган.

Ўзбекистон Республикаси Фукаролик Кодекси (кейинги ўринларда ФК деб юритилади)нинг 236-моддасида мажбуриятлар мажбурият шартлари ва қонунчилик хужжатлари талабларига мувофик, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганда эса-иш муомаласи одатларига ёки одатига қўйилган бошқа талабларга мувофик лозим даражада бажарилиши керак деб белгиланган.

Даъвогар томонидан ушбу шартнома шартлари лозим даражада бажарилган бўлиб, жавобгарга пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани етиштириш харажатларини қоплаш учун, товар моддий бойликлар бўнак сифатида етказиб берилган, аммо жавобгар томонидан шартнома шартлари бажарилмасдан 13.626.775,40 сўм бўнак қиймати судга даъво ариза киритилгунига қадар тўлаб берилмаганлиги сабабли 13.626.775,40 сўм миқдорида қарздор бўлиб қолган.

Даъвогар томонидан ушбу қарздорликни тўлаб бериш юзасидан жавобгарга 2024 йил 10 январь санаси билан 01/22-сонли огоҳлантириш хати юборилган. Аммо жавобгар томонидан ушбу огоҳлантириш хати эътиборсиз қолдирилган.

Тақдим қилинган ҳужжатларга биноан, жавобгар етказиб берилган маҳсулот қиймати бўйича даъвогар олдида 13.626.775,40 сўм микдорида қарздорлиги мавжуд.

Даъвогарнинг талаби асосли. Жавобгар томонидан шартномавий мажбуриятлари лозим даражада бажарилмаганлиги факти ишдаги мавжуд хужжатлар билан тасдиғини топган. Суд мажлисида даъвогар томонидан талаб қилинган сумманинг ҳисоб-китоби ўрганилганда, даъвогар томонидан тўғри амалга оширилганлиги аниқланди.

Юқоридагиларга биноан даъво талабининг асосий қарздорликни ундириш тўғрисидаги талаби қаноатлантирилиши лозим.

Шунингдек, тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 5.4. бандида, шартномага мувофик белгиланган муддатларда бўнак (аванс) маблағларини топширилган (юклаб жўнатилган) пахта-хом ашёси ҳақини тўлашдан асоссиз бўйича товлаганлиги учун даъвогар жавобгарга белгиланган устамалар тўланиши инобатга олинмаган холда асоссиз тўлашдан бўйин товлаган суманинг 15 фоизи микдорида жарима тўлаши, жаримадан ташқари даъвогар жавобгарга муддати ўтказиб юборилган ҳар бир кун учун муддати ўтказиб

юборилган тўлов суммасининг 0.4 фоизи микдорида, бирок муддати ўтказиб юборилган тўлов суммасининг 50 фоизидан ортик бўлмаган микдорда пеня тўлаши белгилаб қўйилган.

Мазкур ҳолатда, даъвогар томонидан жавобгарга, етказиб берилган маҳсулот қиймати учун, қонун талабларига кўра, тўлов кечиктирилган ҳар бир кун учун, кечиктирилган тўлов суммасининг 0.4 фоиз ҳисобида, 6.813.388 сўм миҳдорида ҳонуний пеня ҳисобланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 326-моддасига асосан, суд алохида холларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини хисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш хукукига эга деб белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Олий жавобгар суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фукаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги 163-сонли қарорининг 4-бандига кўра, ФКнинг 326-моддасига мувофик суд қарздор томонидан мажбуриятларнинг бажарилиш даражасини, мажбуриятда иштирок этувчи тарафларнинг мулкий аҳволини, шунингдек кредиторнинг манфаатларини эътиборга олиб, неустойка микдорини камайтиришга ҳақли. Шу билан бирга судлар шуни эътиборга олишлари лозимки, неустойканинг энг кам микдори ФКнинг 327-моддасида кўрсатилган фоизлар микдоридан кам бўлмаслиги лозим деб тушунтириш берилган.

Суд, қарздор ва кредиторнинг манфаатларини, шунингдек жавобгарнинг мулкий аҳволини инобатга олиб, ундирилиши сўралаётган 6.813.388 сўм пеняни 2.000.000 сўм микдорида қаноатлантиришни лозим топди.

Жавобгар томонидан судга қарздорликни тан олинмаслик важлари бўйича асослантирувчи ҳужжатлар – далиллар тақдим этилмади.

Бундай холатда, суд даъво талабини кисман каноатлантиришни, жавобгардан даъвогар фойдасига 13.626.775,40 сўм асосий карз, 2.000.000 сўм пеня ва олдиндан тўлаб чикилган 34.000 сўм почта харажатини ундиришни, даъво талабининг колган кисмини каноатлантиришни рад килишни, суд харажатлари масаласини мухокама килиб, ундирилиши лозим бўлган давлат божини жавобгар зиммасига юклашни лозим деб топди.

Юқоридагиларга кўра, ИПКнинг 118, 176-179,186-моддаларига асосланиб, суд

карор килди:

Даъво ариза қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар «Жасур Орипов» фермер хўжалиги хисобидан даъвогар «Afrasiab Jeans Textile» МЧЖнинг фойдасига 13.626.775,40 сўм асосий қарз, 2.000.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъво талабининг қолган қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар «Жасур Орипов» фермер хўжалиги хисобидан республика бюджетига 408.803,26 сўм микдорида давлат божи ундирилсин.

Мазкур ҳал қилув қароридан норози бўлган тарафлар шу суд орқали Самарқанд вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан бошлаб, бир ой муддат ичида апелляция шикояти (протести) ёки ҳал қилув қарори қонуний кучга кирган кундан эътиборан олти ой ичида кассация шикояти (протести) бериши мумкин.

Судья

Ф.Э.Юлдашев

